

Magyarbánhegyes község Tanácsköztársaság alatti történetére vonatkozó fontosabb adatok

/Forrás: Csongrád megye 1.sz. Levéltár, Szeged.,
Magyarbánhegyes község iratai 1919. 229 1251 iktsz. 1919
március 22-től - április 19-ig./

Magyarbánhegyes község Tanácsköztársaság alatti történetére
vonatkozó fontosabb adatok

/forrás: Csongrid m. 1.sz. Levéltár, Szeged. Magyarbánhegyes
község iratai 1919. 229-1251 ikt.sz. 1919. március 22-től áp-
rilis 19-ig./

994/1919.

1919. március 25-én vette köztulajdonba a helyi munkástanács a magyarbánhegyesi Népbank RT pénzkészletét, utasította az alkalmazottakat, hogy addig élvezett javadalmazásuk mellett folytassák a munkát s ha még nem tagjai a szakszervezetnek, oda lépjenek be. A munkástanács utasításainak mindenben kötelesek alávétetni magukat.

995/1919.

március 25-én hasonló intézkedést tett a munkástanács a helyi fogyasztási és értékesítő szövetkezetnél is.

996/1919.

Ugyancsak március 25-én az Országos Szövetkezeti Hitelintézet helyi fiókjánál is.

997/1919.

Március 28-án érkezett a megyei direktóriumtól az a távirat, amelyben a földek megművelésére hívják fel a figyelmet a földművelésügyi népbiztosság rendelete alapján. Aki szándékosan elmulasztja a föld megművelését forradalmi törvényszék elé kell állítani, halállal kell büntetni és vagyonát el kell kobozni. A hirdetményt március 29-én dobszóval közhírré tették a községben, a nagybirtokosokat pedig körlevélben értesítették ugyanazon a napon.

998/1919.

Április 2-án a mezőhegyesi cukorgyár táviratban kérdezte az előljárást, hogy hány holdon kíván a lakosság cukorrépat termelni. Választ nem adtak erre.

1001/1919.

Március 28-án 7 db. katonapuskát, 2 db. rakétapisztolyt, 6 db. vadászfegyvert és 8 db. revolvért szállított be a munkástanács a mezőkovácsházi direktóriumhoz.

1003/1919.

A helyi munkástanács üléseiről felvett jegyzőkönyvek:

Március 26. A munkástanács tagjai: Kálnoky Domokos elnök, Kovács László, Kovács Máttyás, Páger Pál, Buehölz György, Csabai Mihály, Virág György, Keller Gyula, Godó Bertalan, Vigh István, Mari János. A munkástanács jegyzőjévé Faragó Józsefet választották meg. A munkástanács tagjaival, a községi alkalmazottakkal, a tanítókkal és a vasutasokkal esküt tétetett a munkástanács arra, hogy az új rendszernek és a helyi munkástanácsnak rendeleteit és parancsait hiven és odaadóan teljesítik. Ugyanezen a napon a községi bíró öreg korára hivatkozva lemondott. Felmentették. A 4 szocializált pénzügyintézethez ellenőroket küldtek ki: Keller Gyulát, Kovács Lászlót, Mari Jánost és Bucholz Györgyöt. Löbl Gyula motorkocsiját igénybevették a munkástanács számára a benzinkészlettel együtt, mert a lovak a tavaszi szántással vannak elfoglalva. A nagybirtokok vagyonának átvételére és leltározására Páger Pált és Vigh Istvánt küldték ki. A lakberek drágaságának letörésére Páger Pál indítványára elhatározták, hogy minden egyes drágának bejelentett lakáshoz helyszíni vizsgálatra kiküldenek egy tanácstagot. A mezőkovácsházi proletárok megsegítésére 100 q búza rekrutálását és átadását határozzák el.

Március 27. A megválasztott 24 bizalmi férfit gyűlésre kívánják összehívni, hogy működésükről utasítást kaphassanak. Godó Bertalan indítványozza, hogy a munkástanács részére veteményföld céljára a Fleischer-féle földből, amely a községhez közel van és eddig bevetve nincs, juttassanak. A javaslatot elfogadják, és a föld felmérésére Godó Bertalant és Virág Györgyöt kiküldik. A Grósz J. és tsa cég 20.000 koronát kér cirokkalás és a munkások fizetése céljára. A munkástanács a kiutalást javasolja. A középületek gondozására a bizalmi férfiak közül gondnokot neveznek ki. A bevetett földeken közlekedő és a vetéseket letaposó nagybánhegyesi lakosokat figyelmeztetendő, telefonon intézkedésre felkérlik a nagybánhegyesi munkástanácsot. Elnököt választanak arra az esetre, ha az elnök távol lesz.

Március 28. A helyi hitelszövetkezet a munkástanács jóváhagyását kéri néhány 2000 forintnál nagyobb összegű egyéni kölcsön ügyében. A munkástanács elhatározza, hogy 1000 koronán felül meg kell adni, hogy a kérelmező a kölcsönt milyen célra akarja fordítani. Bizottságot alakítanak két bizalmi férfiből és a munkástanács által kiküldött ellenőrből erre a célra. Elhatározzák, hogy a központi rendeletek szerint megkezdik az üzletek leltározását.

Március 29. Tudomásul veszik a megyei direktórium tíviratit a külföldre való élelmiszer és állatkiszállítás szigorú tilalmáról. Elrendeli a vasút és a határvonalak szigorú ellenőrzését a csendőrség igénybevételével. Mari János indítványra, mint munkaügyi közvetítőket is bizalmi férfiakat rendelnek ki a nagybirtokokra. Feladatuk a munkásság felvilágosítása és útbaigazítása. Mari János, Virág György, Páger Pál és Vigh István lett kiküldve.

Március 22. A munkástanács ülésén jelen vannak: Laduver Péter elnök, Mari János, Godó Bertalan, Kovács Mátyás, Meleg Mihály, Csabai Mihály, Vigh István, Varga József, Kosaras József, Andó Mihály, Virág György, Kiss József, Zámbo Pál, Földi Béla és Barta András tagok. Az ülésen a meghívott malomtulajdonosokat felhívják, hogy hetenként adják át közélélezési célra a vánkoresményt, és az elszállított mennyiségekről adjanak tájékoztatást.

1004/1919.

Március 26-án a munkástanács felhatalmazza Páger és Vigh tanács-
tagokat, hogy megfelelő karhatalommal jelenjenek meg Löbl Gyula,
Mandel és társai, Wertán Adorján és Stelbisz Ottmár birtokain
s ott a termékeket, eszközöket, állatokat a munkástanács nevében
foglalják le az alkalmazottak számára, szigorúan meghagyva, a
volt tulajdonosoknak, hogy azokból eltulajdonítani a munkásta-
nács tudta nélkül nem ill jogukban. A leltározást március 26-án
meg is történt. A felvett jegyzőkönyvek fennmaradtak.

1005/1919.

Löbl Gyula gazdaságában március 29-én a község szükségletére
150 q szenet foglalt le a helyi munkástanács. A Mandel testvé-
reknél 200 q-át, Wertán Adorjánnál 350 q-át.

1007/1919.

Március 28-án 50 q búzát a Wertán-birtokról el is szállítottak Mezőkovácsházára.

1008/1919.

A megyei direktórium távirati utasítása: A postánál lévő üzleti pénzkészlethez nyúlni nem szabad.

1009/1919.

A megyei direktórium utasítása március 30-án: A vasúti állomásokon dolgozó vasutasoknak adott fegyvereket nem szabad beszélni.

1011/1919.

Március 28: Miután a mezőhegyesi cukorgyár Wertán Adorján részére még 5000 koronával tartozik, s anélkül a Wertán-birtok munkáit nem lehet kifizetni a mezőhegyesi direktórium segítségét kéri az összeg kifizetése érdekében.

1012/1919.

Március 28: Engedélyt adnak, Wertán Adorján részére, hogy családja évi szükségletére 10 q búzát és 30 kg. zsírt Aradra szállíthasson.

1034/1919.

A megyei direktórium április 8-án érkezett távirata alapján közhirré teszik, hogy aki fosztogat vagy rabol, azt statáriális uton főbe fogják lőni. A kihirdetés április 9-én és 13-án megtörtént, a pusztákon is közölték a bizalmi férfiak útján.

1029/1919.

A megyei kormányzótanács április 5-én kelt értesítése arról, hogy Szakács Márk elvtársat küldték ki az április 7-i választás lebonyolításának segítésére. Az értesítés április 7-én került iktatásra.

1026/1919.

Március 25-én zár alá helyezik a Ósanád megyei gazdák áruforgalmi részvénytársasága helyi irodájának könyveit. A zár alá helyezés ellenőrző bizalmi férfi kiküldéséig tart.

1027/1919.

Március 26: A fenti cégnél megjelenik Keller Gyula bizalmi férfi, hogy az ügymenetet, a könyvvezetést, a pénztári be- és kiutalásokat ellenőrizze. Figyelmezteti a tisztviselőket, hogy a vállalat ügymenetét "a szovjet kormány rendeleteinek keretein belül a legnagyobb odaadással segítsék elő s azt minden erejükből szorgalmasan támogassák."

1016/1919.

Április 4. A megyei direktórium távirati értesítése: A Tanácsköztársaság előtti időkből fennmaradt hivatali címtáblák és a középületeken lévő feliratok a hivatalokban lévő királyi arcképek eltávolítandók 24 órán belül.

1017/1919.

Április 4: A megyei direktórium távirata: A helyi direktórium nem rekvirálhat, lefoglalásokat nem végezhet, csak a felsőbb rendeletek szerint járhat el.

1015/1919.

Április 3: Távirat a belügyi népbiztoshoz: Jelenti, hogy a magyarbánhegyesi földmunkás szakszervezet március 26-án alakította meg a munkástanácsot. Tagjai: Kálnoky Domokos elnök, Keller Gyula, Kovács László, Kovács Mátys, Godó Bertalan, Vigh István, Páger, Mari János, Csabai Mihály, Virág György, Bucholz György. A községben teljes a rend és a nyugalom, minden munka rendesen folyik.

1041/1919.

Április 8: A megyei direktórium távirata: A postahivataloknak fegyvertartási engedélyt kell adni.

1042/1919.

Az április 7-én tartott tanácsválasztás eredménye:

Szörfi István 650, Laduver Péter 644, Andó Mihály 639, Pusztai Sándor 624 szavazattal áll a megválasztott 37 tanácstag élén. A jegyzőkönyv szerint 701 szavazó adta le szavazatát, a tanácstagok foglalkozási megoszlására vonatkozó adatok nincsenek.

1045/1919.

Április 9: A mezőkovácsihízi járási direktórium távirata: Ló rekvirálás esetén málhás lóért 2500, könnyű hámos lóért és hitaslóért

4500, nehéz hímös lóért 6000 koronát kell fizetni.

1046/1919.

Április 9: A megyei direktórium távirata: A Vörös Hadsereg felszerelése végett azonnal szedjék össze a lakosságtól a lőfegyvereket, bármilyen rendszerű pisztolyokat, kardokat, szuronyokat és 48 órán belül adják át a megyei direktóriumnak. A végrehajtás során 100 db. különféle fegyvert vittek be Mezőkovácsházára a községből.

1128/1919.

Április 1: Csanád megye alispánjának átirata: Kovács Mátys 76 helyi hadirokkant részére ruhakiutalást kér. Az alispán elmondja, hogy próbált lépéseket tenni, de eredménytelenül.

1131/1919.

Április 1: A Csanád megyei direktórium felhívja a figyelmet, hogy a hivatalokban a vasárnapi munkaszünetet szigorúan meg kell tartani.

1133/1919.

Március 26: A helyi szakszervezet közgyűlése, ahol Kovács László pártvezér bejelenti, hogy a mezőkovácsházi direktórium rendeletére egy elnökből és 10 tagból álló munkástanácsot kell választani. A megválasztás megtörtént.

1142/1919.

Április 12: A helyi munkástanács hirdetménye: A Vörös Hadsereg részére az összes lovakat lefoglalták, a legfoglaltak alól mentesek a vemhes kancák, versenylovak, tenyészmenek. A lovakért a mér közölt árakat fizetik s ahhoz a bankhoz utalják a pénzt, ahova az eladó kívánja. A helyi munkástanács elnöke az április 7-i választás után Szörfi István lett.

1143/1919.

A hadügyi népbiztosság rendelete a lószükséglet biztosítása tárgyában április 11-én érkezett.

1143/1919.

Április 9: A falusi intézőbizottság megalakulása a választás után. Elnök: Szörfi István. Tagok: Kálnoky Domokos, Andó Mihály, Mari

-7-

János, Virág György, Oláh István, Csabai Mihály. A járási tanács tagjai: Pusztai Sándor, Csabai Mihály, Godó Bertalan, Vigh István.

1169/1919.

Az országos központi hitelszövetkezet értesítése, hogy a helyi hitelszövetkezethez Farkas Andrást nevezték ki megbizottnak. Végrehajtása elmaradt, mert a helyi direktórium Pusztai Sándort küldte ki.

1170/1919.

Április 16-án iktatták a forradalmi kormányzótanács XXVIII. számú rendeletét a vidéki munkástanácsok és direktóriumok hatásköréről.

1172/1919.

Április 16-án érkezett meg a földművelésügyi népbiztosság 11-es számú rendelete, a földbirtokok után fizetendő haszonbére tárgyiban.

1173/1919.

Április 7: A Csanád megyei kormányzótanács rendelete a megyei tanács megalakítása tárgyában. A mezőkovácsházi járás 5, a battonyai járás 6 tagot fog küldeni a megyei tanácsba.

1175/1919.

A megyei kormányzótanács április 5-i rendelete szerint a mezőkovácsházi járási tanács a községek 27 küldöttjéből alakul, ebbe Mezőkovácsháza 4, Csanádapáca 4, Dombiratos 1, Kunigota 6, Magyarbánhegyes 4, Nagybánhegyes 5, Reformátuskovácsháza 1., Végegyháza 2 tagot küld. A 34 tagú battonyai járási tanácsba Battonya 13, Dombegyháza 4, Kevermes 4, Kisiratos 2, Mezőhegyes 8 és Tornya 3 tagot küld.

1182/1919.

A Mezőkovácsházán április 10-én megalakult járási tanács tagjai:

1184/1919.

A helyi direktórium április 16-i hirdetménye: Akik cukorrépat akarnak termelni, azonnal jelentkezzenek, vetőmagot kapnak. Örölni csak a községhezánál kapható örlési igazolvánnyal szabad.

Akiknek 75 holdnál nagyobb földbérletük van, a haszonbért nem a tulajdonosnak, hanem az állami adóhivatalnak fizessék be. A malmok őrlésért 15 %-ot, darálásért 12 %-ot számíthatnak.

1215/1919.

Április 17: A megyei direktórium távirata: A falusi tanács köteles a megjelenő toborzó bizottság tagjait elhelyezni, a szükségesekkel ellátni, segédszemélyzetet, közlekedési eszközöket adni, a besorozottakat a toborzás helyére szállítani és ellátni. A toborzásban a helyi tanács megbízottjának is részt kell vennie.

1225/1919.

Április 17: A járási gazdasági biztos értesítése, hogy Jócsik Kálmánt Csanád megye területére is kiküldték.

1234/1919.

A mezőkovácsházi járási munkástanács intéző bizottságának tagjai: Elnök: Gigatz Mihály, helyettese: Beke Sándor, Fehér Gyula, Nyerges Mihály, Földi János, Godó Bertalan, Varga Lajos, Kondor Imre, és Konyec György.

1235/1919.

Április 19-én érkezett az a belügyminiszteri rendelet, hogy a megszűnt karhatalmi alakulatok a vörösőrség tagjai lesznek. A rendeletet a helyi csendőrmesterrel akarták láttamoztatni.

1251/1919.

Az április 26-án lezárt tavaszi állatösszeírás eredménye: Bika 13, tehén 354, borjú 51, üsző 2 éves vagy idősebb 190, ökör 210, tinó 33. Szarvasmarha összesen: 856, az elmúlt évben volt 1027. Ló, mén 6, három éven aluli ménicsikó 83, kanca 436, kancacsikó 48, herélt felnőtt 74, herélt csikó 21. Ló összesen: 668, 1918-ban volt 640. Sertés, kan 22, növendék 66, koca 379, egy éven aluli nőtőnymalac 282, herélt felnőtt 319, herélt malac 191. Összesen: sertés 1861, 1918-ban volt 2847. Szamár 2. Összesen: 241 szarvasmarha, 302 sertés jár közös legelőre.